

Становище

за дисертационния труд на Мария Петьова Юркова,

редовен докторант в катедра Европейистика

на Философски факултет, СУ “Св. Климент Охридски”

за присъждане на образователната и научна степен “доктор”

в професионално направление 3.3. Политически науки (Европейистика – Медийна политика и право на ЕС) на тема

„ ДЕЗИНФОРМАЦИЯ ОНЛАЙН: СТРАТЕГИИ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ В ЕС“

от проф. д.п.н. Нели Огнянова, Катедра Европейистика

Философски факултет, СУ “Св. Климент Охридски”

Рецензията е разработена в съответствие със заповед № 38-283 от 10 юни 2022 на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ проф. дфн Анастас Герджиков за утвърждаване на научно жури.

1. Общи данни

Представен е дисертационен труд със следните характеристики: общ обем 335 страници, от които въведение, изложение, състоящо се от три глави, заключение и библиография, както и три приложения.

Работата има добре подбрана и многообразна библиография, разпределена по категории, на български и английски език. Прегледът на библиографията винаги е важен, защото е индикатор за обхвата и фокуса на обсъжданата теоретична рамка. В случая библиографията включва множество нормативни актове и основните публикации по темата, включително очертаващи състоянието на изследванията към момента на предаване на труда.

2. Съдържание на автореферата

Представеният автореферат отразява коректно структурата и съдържанието на дисертационния труд, използваните от докторанта методи на научно изследване, изводите и научните приноси.

3. Оценка на дисертационния труд

3.1. Изследователска теза

Защитаваната в дисертацията теза е, че дезинформацията онлайн е симптом на нуждата от промяна и усъвършенстване на досега познатата медийната екосистема.

Стратегиите за противодействие на дезинформацията се разглеждат в този контекст като част от цялостен процес на формиране на нова, адекватна и ефективна медийна екосистема в цифровото време, като по този начин да се гарантира достъпът до качествена информация в демократичните общества в достатъчна степен, за да може комуникативното действие да води до развитие към по-образовано и по-просветено общество.

Този вход към изследователската работа свидетелства, че авторът Мария Юркова ще анализира по-нататък противодействието на дезинформацията не като самоцелна инициатива, а в контекст, което несъмнено е заслуга на изследването. Изследването е интердисциплинно, с познаване на политиките на ЕС, правните инструменти и методологията на дезинформационните изследвания.

3.2. Цялостност, новост, наложителност на изследването

Мария Юркова представя цялостно научно изследване на пътя на ЕС за редуциране, ограничаване и противопоставяне на дезинформацията, като изследва мерките на ЕС в динамика, а заедно с това анализира прилагането на този подход на национално равнище в една конкретна държава от ЕС – България. В светлината на неотложността на мерките на наднационално и национално ниво изследването безспорно е актуално, а от гледна точка на множеството открити въпроси пред държавите – наложително.

3.3. Коментар на научните приноси

Структурата на дисертацията е подчинена на изследователската задача и има три обособени в глави части: концептуална и теоретична рамка; стратегии за противодействие на дезинформацията; България на картата на противодействието. Приемам научните приноси, обосновани и аргументирани обстойно от автора. Ще обърна внимание на някои приносни моменти в отделните глави.

Мария Юркова познава и анализира уверено достиженията на съвременната наука в областта на дисертацията в глобален план - както в Европа, така и в трети страни, предимно в САЩ, където изследванията са разърнати наистина в широк план. Теоретичната рамка дава солидна основа за по-нататъшен научен анализ и собствените приноси на авторката. Силно впечатление прави дисциплинираното следване на отнапред поставените изследователски задачи. Теоретичната рамка включва и сравнителен анализ на известните мерки на национално равнище, като авторката категоризира мерките по различни признаци, след което посочва

силните и слабите страни на приетите законодателни, съответно незаконодателни мерки.

Увереността на разказа в първа глава създава добра основа за следващата втора глава, в която се представят и анализират идеите на ЕС за противодействие на дезинформацията в динамика, тъй като само за по-малко от четири години ЕС сериозно промени разбирането си за микса от мерки, който трябва да бъде прилаган, и от стратегия с акцент върху саморегулирането се премина към т.нар. „двойна предпазна мрежа“ с мерки от смесен тип, включително регламентите за цифровите услуги и цифровите пазари. Изводът обаче в края на втора глава е, че въпреки че ЕС се опитва да приложи цялостен подход, се наблюдава недостатъчна степен на координация особено между държавите членки и между държавите и институциите на Съюза, отговорни за прилагането му. И наистина, все още наблюдаваме по-скоро *намерението* за противодействие, отколкото *реализацията* на това намерение като работещ механизъм с обявените два стълба – Кодекса за противодействие и законодателните актове. Мария Юркова завършва главата с посочване на проблемни зони, в които се очакват неясноти и трудности при прилагането на законодателните мерки и които, следователно, изискват повишено внимание от страна на прилагащите органи.

Третата глава има теоретико-приложен характер, тъй като става дума за подхода на България за противодействие на дезинформацията. Очертана е спецификата на българската цифрова среда по обективен начин на базата на статистика за основните ѝ характеристики. Представена е и правната рамка на цифровата среда в ЕС, респективно системата от правни източници на национално равнище,“ например свързани с цифрово съдържание и цифрови услуги, електронното управление, киберсигурността, електронната търговия, цифровата валута, цифровите идентификации, правото на неприкосновеност на личния живот в сектора на електронните комуникации, авторските и сродните права в цифрова среда и т.н.“ Анализирани са неуспешните законодателни опити, както и увеличаващият се брой граждански инициативи.

Приносна част на дисертацията е самостоятелно организираното и представено емпирично изследване чрез дълбочинно интервю. Извършени са интервюта с експерти, работещи в областта на медийните политики и в частност по темата дезинформация онлайн. В резултат се дефинират националните особености, свързани с прилагането на европейския подход за борба с дезинформацията онлайн в България в динамика, като се очертават и основни дефицити. Направени са предложения за някои приложими мерки у нас.

Представени са седем публикации на български език и една – на английски език, които приемам, че са по темата на дисертацията.

Приемам научните приноси, така както са представени в автореферата. У нас има публикувани статии и различни изследвания в областта на противодействието срещу дезинформацията, но не ми е известно дисертационно или монографично изследване на български език върху подхода на ЕС за противодействие срещу дезинформацията онлайн.

По тази причина предлагам дисертацията, след преработка по преценка на автора, да бъде представена за отпечатване в Университетското издателство, Библиотека „Европейски изследвания“.

4. Лични впечатления

Мария Юркова е бакалавър, магистър и докторант по Европеистика. Имам лични впечатления от началото на следването ѝ. Оценявам високо както последователния интерес към проблематиката на Европа и ЕС, така и целенасоченото развитие на Мария като изследовател и преподавател по Медиен анализ. Тя е вдъхновител и организатор на две изследвания, като резултатите от първото, посветено на образа на България в европейските медии, са отпечатани, а резултатите от второто изследване, посветено на изборите за ЕП 2019 в българските медии, предстои да бъдат отпечатани в Университетското издателство на Софийския университет.

Като преподавател, а след това и като научен ръководител на Мария мога да потвърдя, че пред нас е човек с голям потенциал за научни изследвания, който освен това има отлични организаторски качества и умения за преподаване и за работа в екип.

5. Въпроси към автора

В условията на глобална пандемия и война в Европа е очевидно и проверимо, че дезинформацията е заплаха за обществения ред, националната сигурност и за самата демокрация, тъй като поставя под въпрос начина, по който демокрацията работи. Гражданите трябва да могат да вземат рационални решения въз основа на качествена и достоверна информация.

Но в последно време сме свидетели на опити за *легитимиране на дезинформацията* като равностойна на истината гледна точка и *делегитимиране на противодействието*, включително на ограниченията на ЕС по отношение на

пропагандата на Руската федерация. Целенасочено се внушава тезата за правото на дезинформация като проява на *медийен плурализъм*, за противодействието на дезинформацията – като *цензура* и *пропаганда на либералната линия*, за компетентните органи, прилагащи ограничителни мерки – като *бухалки*, а за лицата, разпространяващи дезинформация – като *жертви на кенсъл културата*. Подкрепата за тази теза идва от журналисти, от политици, но и от представители на органи, които по закон прилагат правото на ЕС¹. Коментирайте перспективата тази теза да получи координиран и ефективен институционален отговор.

6. Заключение

В заключение, въз основа на направената оценка, посочените предимства и научните приноси на дисертационния труд, подкрепям убедено присъждането на образователна и научна степен “доктор” в направление 3.3. Политически науки (Европеистика – Медийна политика и право на ЕС) на редовния докторант **Мария Юркова**.

18 август 2022 г.

Проф. д.п.н. Нели Огнянова

---

¹ Същевременно Общият съд приема, че защитата на обществения ред и сигурност в ЕС, застрашени от системната международна пропаганда на Руската федерация чрез медии, контролирани пряко или косвено от нейното ръководство, е една от целите на Общата външна политика и политика на сигурност. Приемането на ограничителни мерки отговаря на целта, посочена в член 21, параграф 2, буква а) от ДЕС за гарантиране от страна на ЕС „на своите ценности и основни интереси, на своята сигурност, независимост и цялост“ – вж [Решение от 27 юли 2022 г. по делото T-125/22 R RT France срещу Съвета на ЕС](#), §161.